

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Ammatillinen järjestö tai edunvalvoja

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Esitys on OAJ:n näkökulmasta lähtökohtaisesti kannatettava, koska sen tavoitteena on siirtää painopistettä varhaisempaan tukeen, vahvistaa moniammatillista lapsiperhetyötä, selkiyttää lastensuojelun ja sosiaalihuoltolain välistä rajapintaa sekä jäsentää sääntelyä kokonaisuutena uudelleen. OAJ:n arvion mukaan myönteistä on erityisesti se, että esitys tunnistaa lapsen arjen kasvuympäristöjen ja peruspalvelujen merkityksen lapsen hyvinvoinnin tukemisessa.

Luonnoksen keskeinen ajatus on, että lasten ja perheiden tuen tarpeisiin pitäisi vastata aiempaa paremmin peruspalveluissa ja oikea-aikaisessa monialaisessa yhteistyössä, eikä vasta siinä vaiheessa, kun asia etenee varsinaiseen lastensuojeluun. Esitys korostaa palvelukokonaisuuksien toimivuutta, palveluohjausta ja moniammatillista lapsiperhetyötä. Tämä on koulun, varhaiskasvatuksen ja opiskeluhoollon kannalta myönteinen suunta: opetuksen ja koulutuksen rooli näyttäytyy osana varhaista tunnistamista, yhteistyötä ja tuen kokonaisuutta. OAJ:n näkökulmasta esitystä tulee kuitenkin vielä täsmentää erityisesti koulun, varhaiskasvatuksen ja opiskeluhoollon käytännön roolien ja vastuiden sekä sosiaalihuollon ja lastensuojelun tiedonkulun osalta.

Ehdotettu muutos, jossa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma siirretään osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakia ja opiskeluhoollon suunnitelma kytketään siihen, on rakenteellisesti

kannatettava ja nähdäksemme myös tukee monialaisen yhteistyön vahvistamista. OAJ:n näkökulmasta keskeinen riski on kuitenkin se, että suunnittelun integraatio ei vielä itsessään varmista yhteistyön toimivuutta arjen tasolla, ellei monialaisesta yhteistyöstä, vastuista ja tiedonkulusta ole säädetty riittävän täsmällisesti.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

OAJ:n arvion mukaan ehdotukset vastaavat esityksen tavoitteita osittain. Rakenteellisella tasolla esitys tukee tavoitetta selkiyttää lastensuojelun asemaa viimesijaisena erityispalveluna ja vahvistaa varhaista tukea, mutta OAJ:n näkökulmasta käytännön toteutuksen kannalta olennaisia kohtia jää edelleen liian avoimiksi. Erityisesti monialaisen yhteistyön velvoittavuus, koulun ja lastensuojelun välinen tiedonkulku sekä sijoitetun lapsen koulupolun jatkuvuuden käytännön turvaaminen vaativat nähdäksemme vielä jatkovalmistelussa täsmennystä.

Osana sosiaalihuoltolain uudistusta ehdotetaan myös yhdistettäväksi nykyiset lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain mukaiset ilmoituskäytännöt ja vireilletulo niin, että jatkossa kaikki asiakkuudet käynnistyisivät sosiaalihuoltolain mukaisina asiakkuuksina. Samassa kohdassa todetaan, että nykyisen lastensuojelulain 5 luvun säännöksiä lastensuojeluilmoituksesta ja ennakkolisesta lastensuojeluilmoituksesta ei enää sisällytettäisi ehdotettuun lakiin, vaan niistä säädettäisiin jatkossa sosiaalihuoltolaissa.

Esityksen vaikutusarvioinneissa kuvataan, että ilmoituskäytäntöjen ja asiakkuuksien vireilletulon yhdistäminen sosiaalihuoltolakiin selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi hyvinvointialueiden toimintaprosesseja ja vähentäisi päällekkäisiä menettelyjä. Tässä yhteydessä on syytä huomioida tarkemmin myös ilmoitusvelvollisten näkökulma.

OAJ:n näkemyksen mukaan lastensuojeluilmoitusprosessien keventäminen on ilmoitusvelvollisten näkökulmasta perusteltua, sillä se poistaa aiempaa mahdollista epäselvyyttä siitä, pitääkö koulun tai varhaiskasvatusyksikön tehdä erikseen lastensuojeluilmoitus ja sosiaalihuollon yhteydenotto.

Samaan aikaan koulun tai varhaiskasvatuksen henkilöstölle on jäätävä täysin selväksi, milloin ilmoitusvelvollisuus täyttyy, kenelle ilmoitus tehdään, mitä tietoa tarvitaan ja miten kiireelliset tilanteet erotetaan muista huolitalanteista. Sääntelyn on sosiaalihuoltolain puolella oltava tältä osin selkeää ja ymmärrettävää. Lisäksi OAJ on esittänyt sosiaalihuoltolain uudistusta koskevassa lausunnossaan, että lastensuojeluilmoituksen tekemisen tulisi opettajien työturvallisuuden ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön turvaamiseksi olla mahdollista myös koulun opiskeluhuoltoryhmän nimissä tai vaihtoehtoisesti yhteistyössä oppilaitoksen rehtorin tai varhaiskasvatusyksikön johtajan kanssa. Tämä on erityisen perusteltua tilanteissa, joissa lapsen huoltajan käytöksen voidaan odottaa olevan aggressiivista tai uhkaavaa ilmoituksen tekijää kohtaan. Koululla, varhaiskasvatuksen yksiköllä ja opettajalla on laaja yhteistyövelvoite lapsen huoltajien

kanssa, mistä syystä yhteistyön turvaamisen voidaan arvioida olevan myös lapsen edun mukaista. Tämä mahdollisuus tulisi turvata sosiaalihuoltolain uudistuksen yhteydessä, kun ilmoitusmenettelyä päivitetään.

OAJ:n kannalta on niin ikään tärkeää, että esityksessä säädetään riittävän täsmällisesti myös siitä, mitä tapahtuu lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeen: kulkeutuuko oppilaitokseen tieto ilmoituksen vastaanottamisesta, asiaa hoitavasta tahosta ja siitä, miten lapsen koulunkäynnin kannalta välttämättömien tietojen antaminen turvataan. Tältä osin OAJ esittää, että lainsäädäntöä täsmennettäisiin niin, että henkilölle, joka on koululla tai varhaiskasvatuksessa tehnyt lastensuojeluilmoituksen, kulkeutuu tieto sen vastaanottamisesta ja asiaa sosiaalihuollon päässä hoitavasta henkilöstä. Täsmennys tulisi näin ollen tehdä molempiin säädöksiin, oli vastuu lapsen tukemisesta sosiaalitoimessa sitten sosiaalihuoltolain tai lapsen erityisestä suojelusta annetun lain perusteella määräytyvällä henkilöllä.

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

-

Perustelut tiiviisti

-

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Luvun 1 yleiset säännökset ovat OAJ:n näkökulmasta pääosin perusteltuja. On tärkeää, että lapsen oikeus erityiseen suojeluun, varhaisen tuen vahvistaminen ja vanhempien ensisijaisen vastuun tukeminen näkyvät sääntelyn perustassa. Lain soveltamisen käytännön toimivuuden kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että jo lain yleisissä lähtökohdissa näkyisi nykyistä selvemmin se, että koulu, varhaiskasvatus ja opiskeluhoito ovat lapsen arjen keskeisiä suojatekijöitä ja että niiden rooli ei rajoitu vain lapsen kasvuun tai kehitykseen liittyvän huolen ilmoittamiseen, vaan myös jatkuvaan yhteistyöhön, lapsen tilanteen havainnointiin ja tuen yhteensovittamiseen. Tästä syystä OAJ esittää, että vastuuta lapsen hyvinvoinnista koskevaan 5 §:ään tai vähintään sen perusteluihin lisättäisiin maininta oppilas- ja opiskeluhoitolaista (1287/2013) mukaisesta opiskeluhoitoryhmästä ja sen roolista lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

-

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

OAJ pitää ehdotusta osittain kannatettavana. On perusteltua, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviä kootaan sääntelyssä yhteen ja että tehtäväkokonaisuutta pyritään selkeyttämään. Myös hallinnollisen kuorman kohtuullistaminen voi olla perusteltua, jos se vapauttaa aikaa lapsen kohtaamiseen ja ydintehtäviin. Lisäksi kannatamme asiakasmitoituksen säilyttämistä laissa.

OAJ pitää niin ikään tarpeellisena, että lakiin on kirjattu, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla ja lapsen tilanne huomioon ottaen riittävän usein ja henkilökohtaisesti.

Opetusalan näkökulmasta on kuitenkin olennaista, ettei lastensuojelun hallinnollisen työn keventäminen johda siihen, että lapsen koulunkäynnin, opetuksen järjestämisen, kodin ja koulun yhteistyön tai opetuksen järjestäjälle kulkevan tiedon koordinointi jäisi epäselväksi. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuun koulupolun jatkuvuudesta ja tiedonkulun varmistamisesta tulisi säilyä selkeänä, vaikka tehtäviä muutoin joustavoitettaisiin. Lisäksi lapsen varhaiskasvatuspaikalla tai koululla on usein keskeinen rooli lapsen arjen, kehityksen, poissaolojen, oppimisen tuen, kiinnittymisen ja hyvinvoinnin havainnoinnissa. Tästä syystä OAJ esittää, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviä koskevan 10 §:n perusteluja monialaisen yhteistyön osalta täydennetään esimerkeillä yhteistyöstä ja tiedon kulun varmistamisesta lapsen oppilaitoksen tai varhaiskasvatusyksikön kanssa. Lisäksi sosiaalityöntekijän tehtäviin tulisi kuulua lapsen mahdollisten lisätukitoimien tarpeen arviointi koulupäivän yhteyteen yhteistyössä lapsen oppilaitoksen kanssa.

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

-

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Perustelut tiiviisti

Luvun 4 säännökset koskevat päätöksentekotoimivaltaa ja selkiyttävät OAJ:n mielestä sääntelyä jossain määrin. Mielestämme on myönteistä, että päätöksentekotoimivaltaa kootaan omaan lukuunsa ja eri päätöksentekotasot jäsennetään nykyistä näkyvämmiin. OAJ:n arvion mukaan päätöksentekosääntelyn tulisi samalla tukea sitä, että koulua koskevat vaikutukset tulevat arvioiduiksi jo päätösvaiheessa, esimerkiksi silloin, kun ratkaisu vaikuttaa lapsen kouluun, oppivelvollisuuden toteuttamiseen, opetuksen paikkaan tai siihen, kuka käyttää koulua koskevissa asioissa päätösvaltaa. Sääntely selkiytyy hallinnollisesti, mutta koulun kannalta keskeiset käytännön seuraukset jäävät osin edelleen liian vähälle huomiolle. OAJ esittää perustelujen täydentämistä lapsen koulunkäyntiin vaikuttavan päätösesimerkin kuvaamisella, jossa lapsen koulunkäyntiä koskevan päätöksen vaikutukset arvioitaisiin ja otettaisiin huomioon jo ennen päätöksen tekemistä.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

OAJ:n näkökulmasta lapsen osallisuutta koskevan luvun 5 painotukset ovat tärkeitä. Muistutamme, että lapsen osallisuuden tulee sisältää myös oikeus saada ymmärrettävää tietoa, mahdollisuus muodostaa oma näkemys ja oikeus saada tämä näkemys aidosti huomioon otetuksi. Erityisen tärkeää on, että lapsen mielipidettä selvitetään ikätasoisesti myös varhaiskasvatukseen ja koulunkäyntiin, opetuksen paikkaan, oppimisen tukeen, opiskeluhooltoon ja koulun arkeen liittyvissä kysymyksissä. Osallisuuden toteutuminen on OAJ:n näkökulmasta puutteellista, jos lapsi ei saa tietoa siitä, mitä hänen koulunkäynnilleen tapahtuu sijoituksen tai muun lastensuojelutoimen aikana.

Ehdotuksessa esitetään myös lastensuojeluasiaan määrättävän edunvalvojan määräämisen perusteiden laajentamista tilanteisiin, joissa lapsen huoltaja on passiivinen lapsen edun valvomisessa. Esityksen perusteluissa kuvataan, että edunvalvojan määrääminen tulisi kyseeseen vain, jos huoltajan passiivisuus vaarantaa sekä lapsen edun toteutumista että asian selvittämistä. Esityksen mukaan edunvalvojan määräämistä koskevassa hakemuksessa tulisi perustella, millä tavoin huoltajan passiivisuus vaarantaisi näitä päämääriä. OAJ kannattaa ehdotusta, mutta toteaa, että myös sosiaalihuoltolain puolella tulisi huomioida paremmin tilanteet, joissa huoltajan passiivisuus estää lapsen edun mukaisen tuen tarjoamisen. OAJ on esittänyt tätä koskevan täydennysehdotuksen lapsen oikeudesta omatyöntekijään sosiaalihuoltolain uudistamista koskevassa lausunnossaan.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Luvun 6 menettelysäännökset ovat OAJ:n näkökulmasta erittäin keskeisiä, koska juuri asiakassuunnitelma, neuvottelut ja kirjaaminen muodostavat käytännössä sen yhdyspinnan, jossa varhaiskasvatuksen tai koulun ja lastensuojelun yhteistyö joko toimii tai jossa mahdolliset haasteet ilmenevät. Ensinnäkin on nähdäksemme myönteistä, että asiakassuunnitelma säilyy jatkossakin lastensuojelun keskeisenä työvälineenä.

Ehdotetun 35 §:n mukaan huostaan otettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, lapselle ja hänen läheisilleen järjestettävä tuki ja palvelut sekä se, miten lapsen terveydenhuolto, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä muu lapsen opetus järjestetään.

Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin esityksen perusteluissa tarpeen täsmentää, että lapsen opetuksen, oppimisen tuen, opiskeluhuollon ja koulunkäynnin käytännön järjestelyt tulee arvioida ja kirjata suunnitelmaan riittävän konkreettisesti. Lisäksi OAJ esittää täsmennystä 35 §:n 2 momenttiin siitä, että asiakassuunnitelmaan tulee kirjata myös yhteydenpito lapsen varhaiskasvatuksen tai koulunkäynnin järjestämisestä vastaavan tahon kanssa. Lisäksi säännöksen perusteluissa tulee kuvata tarkemmin, miten koululle ja varhaiskasvatukselle välitetään tieto siitä, kuka on toimivaltainen päättämään lasta koskevista koulunkäyntiin liittyvistä asioista ja kuka vastaa kodin ja koulun päivittäisestä yhteistyöstä.

Jos lapsi joutuu vaihtamaan koulua sijoituksen takia, tulisi perusteluihin kirjata mahdollisimman täsmällisesti menettelystä, jossa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on mahdollisimman nopeasti yhteydessä lapsen sijoituskunnan sivistystoimeen sekä suoraan kouluun, jota lapsi sijoituksen aikana käy. Tämän jälkeen koulun kanssa käytäisiin lapsen tilanne läpi sekä kirjattaisiin yhteisesti, kuka mistäkin koulun kanssa tehtävästä yhteistyöstä sijoituksen aikana vastaa, eli kuka esimerkiksi kuittaa kokeet nähdyiksi, tulee vanhempainiltaan tai osallistuu päätöksen tekemiseen lapsen tuen tarpeista. Lisäksi OAJ muistuttaa, että vaikka lapseen kohdistuisi lastensuojelun taholta muita rajoitustoimia, lapsen oikeutta käydä koulua ei voida rajoittaa.

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Luvun 10 sääntely on OAJ:n kannalta poikkeuksellisen tärkeä. Lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen onnistumista ei voida arvioida vain lapsen hoidon ja huolenpidon näkökulmasta, vaan myös sen perusteella, toteutuvatko lapsen sivistykselliset oikeudet käytännössä. OAJ korostaa, että lapsen sijoituspaikkaa valittaessa olisi käytännössä varmistettava, että lapsella on mahdollisuus varhaiskasvatukseen tai opetukseen, tarvitsemiinsa tukipalveluihin, koulunkäynnin jatkuvuuteen ja turvalliseen siirtymään. OAJ esittää, että 60 §:ään koskien sijoituspaikan valintaa lisättäisiin lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuden lisäksi yhdeksi arviointikriteeriksi myös lapsen varhaiskasvatus- tai koulupaikan pysyvyys.

Lisäksi lapsen oikeuksien näkökulmasta olisi tärkeää, että lapsen koulupolku ja siihen liittyvät vastuut näkyisivät sijoitusratkaisussa nykyistä konkreettisemmin, eikä asia jäisi vain jälkikäteisen yhteistyön varaan. Yhteistyötä kodin ulkopuolisen sijoituksen aikana koskevaan 62 §:ään tulisi OAJ:n mielestä lisätä myös oma momenttinsa lastensuojelun velvollisuudesta tehdä yhteistyötä lapsen varhaiskasvatuksen tai koulunkäynnin järjestämisestä lapsen sijoituksen aikana vastaavan tahon kanssa.

OAJ on jo aiemmassa lausunnossaan lastensuojelulain uudistuksen 1. vaiheesta kiinnittänyt huomiota kodin ja koulun välisen yhteistyön toteutumiseen sijaishuollon aikana. Päiväkodin ja koulun olisi ehdottoman tärkeää saada tieto, mikäli lapsen huoltajissa tapahtuu muutoksia eivätkä he ole lapsen tukena tai käytettävissä kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. OAJ pitää suurena puutteena sitä, ettei laki velvoita huostaanottopäätöksen yhteydessä ilmoittamaan kirjallisesti lapsen päiväkotiin tai kouluun miltä osin kukin taho, huoltaja tai muut henkilöt vastaavat lapsen asioista ja tekevät yhteistyötä koulun kanssa. OAJ ehdottaa tätä koskevan yhteistyö- ja tiedotusvelvollisuuden lisäämistä.

Lisäksi OAJ ehdottaa, että tiedonkulkua koskevaa sääntelyä selkeytetään. Lastensuojelulakiin tulisi tehdä lisäyksiä siitä, että sosiaalityöntekijän olisi varmistettava lapsen perusopetukseen ja muihin opintoihin liittyvien tietojen siirtyminen opetuksen järjestäjälle. Asia oli jo esillä hallituksen esitysluonnoksessa lastensuojelulain muuttamisesta VN 463/2021, mutta kyseinen hallituksen esitysluonnos ei edennyt mitoituksia lukuun ottamatta. Silloin ehdotettu muotoilu, jonka mukaan ”Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen valmistelun aikana sekä sijoituksen aikana. Sosiaalihuollon on varmistettava lapsen perusopetukseen ja muihin opintoihin liittyvien tietojen siirtäminen opetuksen järjestäjälle”, on OAJ:n mielestä edelleen kannatettava. Esitämme vastaavaa lisäystä uuteen lakiin lapsen erityisestä suojelusta.

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoito): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskeväksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

-

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantumista koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

-

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

OAJ pitää ehdotusta tältä osin kannatettavana ja tarpeellisena. Sijoitetun lapsen oikeus koulutukseen ja oppivelvollisuuden tosiasialliseen suorittamiseen ei saa riippua rahoituksen epäselvyydestä tai siitä, missä koulukodissa lapsi on sijoitettuna. Oikeuden turvaaminen TUVA-koulutukseen on tärkeää erityisesti niissä tilanteissa, joissa nuoren koulutuspolku on katkennut tai vaarantunut ja joissa nivelvaiheen tuki on välttämätöntä jatko-opintoihin siirtymiselle. Rahoituksen tulee tukea sitä, että koulukodeissa olevien nuorten koulutuksellinen asema ei heikkene suhteessa muihin oppivelvollisiin.

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

-

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

-

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

Esitysluonnos antaa ehdotuksen vaikutuksista vain osittain riittävän kuvan. OAJ:n näkökulmasta vaikutusarvioissa jäävät liian vähälle huomiolle esimerkiksi koulun, varhaiskasvatuksen ja opiskeluhuollon arkeen kohdistuvat vaikutukset, monialaisen yhteistyön toimivuus, kouluille mahdollisesti siirtyvä tosiasiallinen huolen kantamisen taakka sekä sijoitettujen lasten koulupolkujen jatkuvuuteen liittyvät käytännön riskit.

Vaikutusten arvioinnissa tulisi nykyistä näkyvämmiin tunnistaa, että jos vastuunjako ja tiedonkulku jäävät epäselviksi, koulu joutuu helposti paikkaamaan muiden palvelujen puutteita ilman siihen kuuluvaa toimivaltaa tai riittäviä resursseja.

27. Vapaamuotoiset huomiot

Ehdotuksessa kunnan ja hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat kootaan keskeiseksi yhteistyön ja palvelujen yhteensovittamisen välineeksi, ja niihin liitetään jatkossa myös opiskeluhuoltosuunnitelmat. Esityksen mukaan esimerkiksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee jatkossa liittää lastensuojelulain sijasta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa säädettyyn kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Perusteluissa todetaan nimenomaisesti, että nykytilassa yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä on vielä jäsentymätöntä ja että hyvinvointisuunnitelmien ohjausvaikutus on ollut riittämätön.

Ehdotus ei kuitenkaan OAJ:n näkemyksen mukaan riittävästi ratkaise nykytilan operatiivisen toiminnan ohjausvajetta. Konkreettista täsmentämistä kaipaivat esimerkiksi se, kuka koulun ja hyvinvointialueen välillä vastaa yhteistyön käynnistämisestä, milloin yhteistyö on velvoittavaa, millä aikataululla yhteisiä toimenpiteitä on tehtävä ja miten mahdolliset erimielisyydet ratkaistaan.

Esityksen sisältämät muutosehdotukset oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin jäävät näin ollen pelkästään teknisiksi. Pelkkiä suunnitelmien kytkemisiä koskevat muutokset ei vielä itsessään vahvista

opiskeluhuollon mahdollisuutta vaikuttaa lapsen asiassa, nopeuta yhteisiä prosesseja eikä ratkaise niitä rajapinta- ja vastuuongelmia, joita koulun ja sosiaalihuollon välillä käytännössä on ilmennyt. Kun esityksen tavoitteena on aidosti vahvistaa monialaista yhteistyötä, olisi lakiehdotukselta voinut odottaa myös sisällöllisempää sääntelyä opiskeluhuollon roolista lastensuojelun yhdyspinnassa.

OAJ:n mielestä esityksen keskeisin jatkovalmistelun tarve liittyy varhaiskasvatuksen ja koulun sekä lastensuojelun välisen yhteistyön selkiyttämiseen. Lakiin tai vähintään sen perusteluihin tulisi kirjata nykyistä täsmällisemmin, miten koululle ja varhaiskasvatukselle ilmoitetaan sijoituksen tai huollon muutoksista, kuka käyttää lasta koskeissa koulunkäynti- ja varhaiskasvatusasioissa päätösvaltaa, kuka vastaa esimerkiksi kodin ulkopuolisissa sijoituksissa päivittäisestä kodin ja koulun yhteistyöstä sekä miten varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot siirtyvät oppilaitokseen viivytyksettä. Lisäksi olisi tärkeää varmistaa, ettei koulun, varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstö jää lastensuojeluilmoitusten tai monialaisen yhteistyön tilanteissa tiedon puutteesta johtuvaan epävarmuuteen.

October Martta
OAJ